

Миклай Казаков шарнымем годым ушыш-кем эре тыгай сүрет толын пура: пытаргыш гана больнищште почангына годым ме каналташ, шүлышым погаш балконыш лектына ыле. Югжунам шагат, утларакат кутыркален шинченна. Но тиде шагат жапыште тудо кумын папиросым түргыктен. «Молан тынар?» манын йодмемлан «Пытаргыш йон» манын вашештен. Тыге тудо черле шодыж дене изиш гынат ласкан шүлаш тырша ыле.

А вет Казаков дене кутыраш пеш онай лийын. Кужу-күчык ўмырышгыжō шуко ужын, шуко колын, шуко пален. Куд ий армыйыште, Отечественный сарыште лийын. Моско Литератур институтышто вич ий тунемын. Шуко гана литератор-влакын съездыштышт, пленумыштышт, совещанийыштышт участвоватлен. Тудлан Москосо, Россий Федерацийысе, СССР годсо республикласе писатель-влак палыме лийыныт. Нунын нерген шуко шарнымашыже погынен.

А монтешлаже? Нунын да моло литератор-влакын тудын шкеж нерген, творчествож нерген газетлаште, журналлаште, түрлō сборниклаште, книгалаште шагал возымо мо? Нунын возен луктын, иктыш погаш гын, очыни, тичмаш книга погына. А тидым ышташ уто огыл.

Казаковын личный ылышыже, тудын возен кодымо (анкет деч посна) автобиографийже уло мо,

мый ом шарне. А вет тидын шотышто тудым сайын палыше ең-влакын шарнымашышт полша ыле. Чын, изирак книга уло, но тудо общий характеран.

Жап, шукертак жап, Казаковын ылышыж ден творчествож нерген монографий книга печатлен лукташ.

Поэт Миклай Казаков — марий литературы, марий поэзийын ик волгыдо шүдыржō, ик мастарже.

Могай чудесный мемнан у зина!

Могай чудесный мемнан калькна!

Вет калык кокла гыч мьярле талант!

Да, тиде шуко-шуко талант коклаште Миклай Казаков шкежат ончыл верыште шога.

Мурым айдемын ылышыж деч кузе ойыраш ок лий, кузе тудо айдемылан кумылжым почын ончыкташ полшен шога, сай почеламутат муро семынак айдемын кумыл нōлтшō сай йолташыже күлеш. Тиде шотышто Казаков шке почеламутлажым «Йōратыме поэзий йолташем» манын пеш чын аклен:

Мотор поэзий, эрыкан поэт,

Мыланна илаш кугу пиал логалын!

Мемнан йōратыме поэзий — калык

Эре ойла: «Виянже талантте,

Отым пого, калык деч

Марий поэзийын волгыдо шүдыржō

Миклай Казаковын шочмыжлан — 80 ий

*Кугарня 16/1/58
Сүретле тый, пашаке ўж моштен».*

Казаковын почеламутлаштыже воштончышышто кончымо гаяк поэтын шкенжын художник түсшат, ылыш пүрымашыжат, ылыш умылымашыжат раш кончат, вет поэзийыште автор ден герой шукаж годым ойыраш лийдыме, икте-весьышт дене келшен шогышо улыт, икоян, ик шонымашан, ик характеран, ик тукым улыт.

Лирический геройын көргō тургыжланымыже, ылыш нерген, моторлык ден йōратымаш нерген, ойго ден пиал нерген шонымашыже — тиде кугу эрыкан элыште ылыше, у ылышым чоңышо совет енын, совет молодежыын переживаний-

ышт, шонымашышт.

Казаковын Кугу Отечественный сарыште фронтовик семын кредалмыже тудын творчествоштыжыке кугу план дене шындаралтын.

Лавыран вынем гыч ялык нушкын лектын,

Озаланаш пурныже эрыкан пакчас,

О шочмо-кушмо мланде!

Волгыдо чапетым Шкенан вий дене

лектына ме аралаш!

Сарын кужу, неле да шуко корныштыжо ужмо-колмыжым чын сүретлыме дене пырля («Утарыме ялыште», «Чал ўпан рвезе», «Герой-пулеметчик») шочмо элым йōратымаш темым Казаков кумдан да келгын почын пуа. Шочмо элын пояныкше, пүртүсшō, тудын сай историйже, традицийже поэтын сескемалтше тулан мутшо гоч лудшылан эше волгыдынак, сылнынак койыт («Поро кече», «Поезд», «Кол ер вогтене» да т.м.). Шочмо элын эрыкше да пиалже верч кучедалмаште марий калык ден руш калык коклаште иза-шольыла келшымашын пентыдем толмыжым поэт поснак келгын сүретла («Горьковский Кремль воктен», «Руш калыклан» да т.м.).

Мемнан элан да марий калыкын лўман енышт нерген цикл Казаковын творчествоштыжыке ий гыч ийыш кутемын, келгемын толын.

А.С.Пушкинын, Шота Руставелин, Тарас Шевченкон, Некрасовын, Константин Ивановын, Габдулла Тукайын, Валерий Чкаловын, Ната Бабушкинан, М.Шкертанын, И.С.Палантайын, Шадр Булатын, В.П.Мосоловын да молынат образышт Казаковын поэтический мутшо дене марий литературыш ўмырешлан сүретлат кодят. Марий поэзийыште эн первый тудо, Казаков, областной кышкар гыч лектын. Шочмо эл тудлан Марий кундем веле огыл, а чыла Россий. Лишыл калык — марий калык веле огыл, а чыла Россий калык, Москва — поэтлан да марий калыклан Йошкар-Ола гаяк шочмо ола («Москва», «Мый Москваште каем» да т.м.).

Мурым мурымо годым запевалын йўкшō кузе поснак раш шокта, тугак марий поэзийыштат Казаковын гражданский да рвезе шўм гыч муро семын лекше бытовий ныжлыге лирикын йўкшō поснак раш шокта. Стихшын динамичный улмыжо, раш формыжо, яндар йылмыже тудлан посна сынылыкым пуат. Вет садланак Казаковын ятыр почеламутшылан композитор-влак муро семын возеныт («Илыш кече», «Удыр йолташлан», «Ял гыч ялыш» да т.м.).

Казаковын ик тўн художественный йōнжō — танастарымаш ден метафо-

рым кумдан кучылташ. Тидыже тудын поэзийыш тачысе ассоциативный поэзий деке лишемда.

Казаков-поэт. Могай лийын тудын поэтический пасу пояныкше? Але тудын поэтический пояныкшым вуд корабль дене танастараш лишеш? Корабль гын, тудо шкеже кō тушто — капитан? Уке, очыни, штурман. Вет корабльым виктарыме руль штурман кидыште. Тиде метафорна поэт Казаковлан утларак келшен толеш. Вет пел курымаш поэтический творчествожым тудо шке штурман семын виктарен толын. А тудын поэтический корабльжылан «штиль» манмымат, «шторм» манмымат эрташ логалын. Чыла тидым шымлен, Казаковын чумыр творчествож нерген монографийым возаш — марий научный литературоведений ончыло шогышо черетан паша. Тидын нерген поэт, литературовед-влакат тек сонат.

А.АСЫЛБАЕВ.

Снимкыште: Миклай Казаков. Тиде фотом артист Тимофей Григорьевич Григорьевлан пōлеклыме улмаш. Фотон вес могырышто тыге возымо: 50 ий темме кечынет алал кумыл дене пуэм. Сайын шарнен илашет! Таза, кужу ўмыран лий! Эше ятыр жап марий зритель-влакым устан лудмет дене куандаре! Шошын пагален, тиде чурийын озаже Миклай Казаков. 14 март, 1959 ий. Йошкар-Ола.